

Landskap: Småland Upptecknat av: Josef Carlsson
 Härad: Norrvidinge Adress: Asaryd, Asa.
 Socken: Asa Berättat av:
 Uppteckningsår: 1932. Född år i

Uppteckningen rör

	sid.
Lämna till fröa - bra skörd.	1.
Kleva Bock,-en jättasten.	2-3.
Mana fram en orm.	4-5.
Stark kvinna.	6.
Trollgubbe.	7.
Odens guldvagn.	8-9.
Näcken stände fiolen till älवादansen.	10-11.
Rommareport,- portvalv i berg.	12.
Rävgrop.	13.
Segerhuva dövar eld.	14-15.
De dödas julotta.	16-17.
Sten vid vägskäl.	18.
Öknamn.	19.
Frimurare.	20-21.
"Hunahären",-sjukdom.	22.
Den röda hunden(sjukdom).	23.

40 sid.

4761

Trollkunnig gumma.	sid.
Stolsteget.	24.
Vårtor.	25.
Näcken satte sig på dammkanten o. spelade m.m.	26.
Bot för revorm.	27.
Bot för håll.	28.
Gastakramade.	29.
Tre kvinnor, "skogsråvor."	30-31.
Jörel och järulv.	32-33.
Asa socken och dess omnejd.	34-35.
Skomakareberget.	36-38.
Brudahall.	39.
	40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

avskrift af Thomsen i. Rind. J. J. J.
Smaland

Notis. J. J. J.

Asa J. J.

1939

4761

Wm. as Josef Carlsson
Asa J. J.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

En gammal sed att man skulle lemna till fröa, är ända sedan hedendomens dagar, då det offrades till gudarna, i detta fall var det till guden Frejja eller Fröjja.

Denna hedendom har fortlevt ända tills slutet av adertonhundratalet då man skulle lemna till fröa, det vill säga, man skulle icke till exempel taga in all frukten utan lämna litet kvar på träden till fröa. Så var det med säden, man skulle icke tröska all säden utan lämna en nek kvar i ladan o.s.v. Var det så att man icke lämnade något till fröa, så fick man dålig skörd till året därpå, därför lämnade folket alltid till fröa för att till påföljande år få god skörd.

Kleva Bock är en stor så kallat Jättasten.

Denna sten är belägen strax intill byvägen mellan Asa och Asaryd vid Fersjöns östra ända, platsen heter Kleva.

Varför den fått namnet Kleva Bock har uppkommit därför att man sett en Bock uppe på stenen.

Om denna sten finnas en sägen som härstammar från Jättarnas tid.

I Asa och Asaryds marker har i forna dagar varit tillhåll för både Jättar, Troll Skogsrå, Spöken, Gastar m.m.

I dessa skogsbygden för att icke säga obygder har vidskepelsen och den gamla tron hållit sig fast mycket längre än i de mera sentralt belägna trakterna. En söndagsförmiddag stod en jätte i Lerike äng och lyssnade till Kyrkoklockorna som ringde samman i Asa Kyrka. Jätten kunde icke tåla att höra klockornas klang, han blev förbittrad och tog upp en stor sten som låg i Lerike äng och skulle kasta och slå ned kyrkan i Asa, hade denna stora sten, som säkert innehåller tjugo kubikmeter, träffat kyrkan hade hon säkerligen förintats, men till all lycka kastade

4761

jätten icke riktigt rätt, så att stenen hamnade vid Kleva-
tjärret.

Man brukar också säga att varje gång Kleva Bock hör
Asa kyrkklockor, så vänder han sig ett slag.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Att mana fram en orm och sätta möte med en orm skall gå med lite trolldom, påstår Andersson, nu har jag blivit lärd denna trolldom, fast jag icke är hågad att försöka mig på detta vågspel, i stället skall jag bortlära konsten till någon annan äventyrare, som har lust att försöka. Detta är icke någon barnlek påstår han, utan det är frågan om liv eller död.

Om den som manat fram ormen blir biten medför bittet en säker död.

Att mana fram en orm och sätta möte med honom skall gå hur långt avståndet är mellan ormen och den plats dit ormen blir manad.

Att mana fram en orm går till på följande sätt.

Man tager ett huvudhår och virar det om bladet på en kniv, man sticker ned knivsbladet i jorden, där man vill möta ormen, man sätter ut ett klockslag då man vill att ormen skall komma, så säger man "möt mig här vid klockan

- , vågar du ditt liv så vågar jag mitt", ormen kommer på den bestämda tiden, Andersson berättar, att en gammal gubbe lärt honom och när ²hän kom hem skulle han försöka, han

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

såg en orm en mil från sitt hem, och denna orm skulle han mana, han gjorde som jag här ovan skrivit och på slaget som han bestämt, kom ormen, men det var både första och sista gången han manade fram någon orm, som sagt, ormen hade krupit en hel mil för att komma till mötesplatsen, Andersson stod vid mötesplatsen och väntade, han trodde icke att ormen skulle komma, men han kom, ormen reste sig upp på stjärten och väste, så att Andersson, som då bara var en pojke blev riktigt rädd, han var beväpnad med en lie, han högg med lien flera gånger, men ormen sjönk blixtnsnabbt till marken och i nästa ögonblick gjorde han ett hopp upp mot pojkens ansikte, men även han böjde undan för ormen, han visste icke hur det gått till slut om icke hans mor kommit och hjälpt honom från detta vågstycke.

5

Sara Blom från Skeppersta var en kvinna i vilken styrkan fastnat.

Hon levde i slutet av sjuttonde och i början av adertonhundratalet i Skeppersta socken. Hennes man Blom var soldat.

Sara var stor och kraftig men hon visade icke sin styrka mer än en gång, då hon blev arg på Blom.

Blom kom hem från Eksjö och var lindrigt nykter som man säger då någon är drucken han grälade på Sara och var arg, han skulle försöka slå henne med en ny hästsko i huvudet men hon tog ifrån Blom hästskon och tog den mellan händerna och rätade den så den blev rak som en spik och sade, "här ser du vad jag kunde göra med dig om jag bara ville taga i dig."

Den så kallade Fjälla Johan i Kråketorp i Asa var en trollgubbe, som kunde förespå folks ve och väl, till allt detta måste han på ett mycke mystiskt sätt inhämta sina kunskaper, och det gjorde han genom att gå årsgången.

Att gå årsgången var ingen lätt sak men ville man veta något så måste man gå årsgången.

Det gick till så, att man gick Julnatten till tre kyrkor, när man kom till en kyrka skulle man gå tre gånger avit eller baklänges in genom kyrkporten, så skulle man spotta tre gånger i nyckelhålet och läsa "nittanian" tre gånger rätt och baklänges, när man gjort denna manöver så kunde man mycket, så kunde man säga, om någon av familjens medlemmar skulle dö till exempel, då när han såg in och såg att någon skulle dö, var den huvudlös som skulle dö.

Så kunde den som gått årsgången säga vad tjuvgods var gömt, och vem tjuven var, man fick följa med honom och lägga sig på lur (eller i försåt) där tjuvgodset var gömt, då fick man se tjuven komma och smyga likadant som när han gömde det, och när han gapade var han röd i munnen som eld.

Smil.
Norrvikings lrd
År 910
1932

4761

Uppr. J. Carlson

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Oden åkte i en guldvagn, om denna guldvagn finnes det många sägner, en av dessa sägner är, när Kråketorps bönder skulle sköra upp vagnen, men det måste göras omständigt.

Förr i tiden letade man alltid efter guldvagnen, som ligger i Bråtasjön. De lyckades få syn på vagnen och skulle köra upp den ur Bråtasjön. För att kunna köra upp vagnen måste man ha ett par tvillingsoxar, så fick icke någon säga ett enda ord förrän man fått upp vagnen och satt in tvillingsoxarna i sina bås.

I Kråketorps by fanns ett par tvillingsoxar, som skulle dra upp vagnen. De lyckades få vagnen förspänd och då den upp ur sjön och upp på det torra. När de fått vagnen upp för kallbrandslien glänste vagnen, så att det såg ut som hela Kråketorps by stått i brand, då glömde en bonde sig att han icke fick säga något utan han i sin iver pekade upp mot byn och sade, det brinner hemma i byn, å

4761

just då brast kedjan och vagnen rullade ned i sjön
tillbaka och där skall han ligga än i dag.

Kallbranslien fick då sitt namn därför att det kall-
bränn i byn just då de kommo uppför denna branta backe
där man hade utsikt över en del av byn.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

En ljus och ljum sommarnatt vandrade Jonas i kvarn-
torpet i Myrsjö socken vägen framåt under armen bar
han sin fiol, han skulle spela på en hippa, när han kom
till vägkröken där "gröplebäcken" rinner fram stannade
han och lyssnade, han hörde fiolmusik så vacker och klar
att han aldrig hört dess like. När Jonas kom litet lång-
re fram fick han se näcken sitta på en sten i bäcken
och spela, Jonas stannade och såg på Näcken. Näcken
spelade älvdansen, Jonas räckte fram sin fiol till
Näcken och bad honom stämma den till älvdansen. Då
Jonas fått sin fiol stämd, slog näcken sönder sin fiol,
men han ångrade, att han slagit sönder fiolen, han satte
händerna för ansiktet och började gråta, han plockade
ihop bitarna, så tog han bit efter bit och doppade ned
dem i vattnet och satte ihop fiolen och älvdansen spe-
lade han ånyo.

När Jonas kom till gillen och började spela, så var
fiolen stämd till älvdansen så något annat kunde han
icke spela. Han spelade och de dansade och till slut
dansade bord och stolar allt dansade, han spelade veka

4761

och vackra melodier och ibland gick det i en rasande fart, de bådo honom sluta upp att spela men han kunde icke låta bli, då tog de ifrån honom stråken, då började han att gno med armen och det låt lika bra, då ryckte de ifrån honom fiolen och skar av strängarna, men då var det slut.

Jonas tog sin fiol och sprang tillbaka till bäcken och bad näcken sätta ihop strängarna, men då stod näcken på huvudet och försvann i vattnet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

På Kråketorps ägor i Asa, finner man den i gamla sägner omtalade Rommareport, Rommareport finnes i en stor väldig bergsås som kallas Borstaberg, som är beläget vid Holmeshultasjöns sydvästra strand.

Borstaberget höjer sig ett femtiotal meter över sjön, berget har delvis en lodrätt vägg, mitt på bergväggen är bergsväggen söndersplittrad, så att det går liksom en ränna uppifrån bergets krön och ned till dess fot, så att en människa kan med lätthet speta uppför bergsväggen, detta kallas för Rommareport, på ena sidan om rännan är en riktig liten gråtta och på den andra sidan är ett stort stenblock, som är en sextio centimeter från bergväggen och över blocket är en mindre sten som går från blocket och mot bergväggen så att detta liknar ett riktigt portvalv, som är uppe på bergsväggens överkant. Ett gammalt ordstäv som har levt på folkets läppar är, att om man skulle göra en långfärd så skulle man gå till Rommareport, eller jag skall gå ända till Rommareport.

Avskrift av Kronob. l. hemb. förb. samtl.

*Småland
Norrvidinge*

4761

*Asa
Leppe, 1932 av Josef Carlsson, Åkerby, Asa*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

På ett torp under Asa gård, som heter Sandshagen,
finnes en Rävgröp.

Denna rävgröp har varit ganska fyndigt inredd, den
är tre meter i genomskärning, gropens kanter äro sten-
satta som en stenvägg, i gropens mitt en stång i vilken
man band fast en levande anka till lockbete, när räven
gått några nätter och sett och hört ankan skrika så
vågade han ett språng och skulle knipa ankan så blev han
lurad och föll ned genom grenarna, som gav efter och
nu var mickel fången.

Små ting kan ha stor verkan heter det, en segerhuva är blott ett litet ting, men den har gjort stora bragder.

Alfred Carlsson född i Asaryd, Asa, han var född med segerhuva.

Segerhuvan är en tunn hinna som sitter på barnets huvud när det födes.

Denna huva måste man taga vara på och torka den så att den kunde bevaras en hel mansålder när den var väl torkad lades den i regel ned i en glasburk, vid någon olyckshändelse skulle den som var född med denna segerhuva taga den i sin hand, därmed kunde faran avvärjas.

På Asa gårds ägor härjade för tjugo åsex år sedan en stor skogseld som höll på att gå över till Asaryds ägor.

Lisa på Nabben, pojkens mormor, kom att tänka på segerhuvan, hon tog Alfred, som då var endast nio år gammal med sig till den stora skogsbranden, hundratals män voro sysselsatta vid branden, men alla stodo maktlösa, länsmannen Silander satte ut män intill att vakta elden vid vägen, som går mellan Brittelund och Änga men när elden kom till vägen måste männen fly för att rädda sina liv,

4761

elden spred sig så hastigt som en man springer. Då Lisa kom med pojken skedde ett riktigt underverk, hon kom helt lugnt och gick med Alfred som hon ledde i handen och gick rakt emot elden, falaskan regnade ned så att hela luften var mörk men Lisa brydde sig icke om det, när som hon kom så nära, att de båda sågo eldflammorna, sade hon till Alfred, att han skulle taga upp sin segerhuva, som ^{han} hade i sin ficka i en liten glasburk och att han skulle taga den i sin hand och lyfta handen upp och mot elden, ljust då var det som det stora undret hände, liksom i ett enda trollslag vände den starka vinden sig om, så att den själv bildade moteld, alla som åsåg detta påstodo, att det såg verkligen märkvärdigt ut och de tackade tackade dem för sitt djarva företag.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

En mörk julnatt voro Kattrina på Nabben och hennes dotter Lisbett på väg till julottan i Asa kyrka, de hade hört fel då julottan lystes, hon trodde att julottan skulle börja klockan tre i stället för fem.

De kommo en bra stund före tre till kyrkan, men när de kommo fram till kyrkan brunno ljusen och kyrkdörren stod öppen, Kattrina och Lisbett gingo in i kyrkan och satte sig i sin stol, de tyckte väl att ljusen hade ett egendomligt sken, alla ljusen brunno, men ändå var det bara så dunkelt, att de knappast kunde urskilja föremålen i kyrkan, det syntes icke till en enda levande varelse, men de tyckte, att de hörde dåva dämpade röster alldeles som de hade kommit nerifrån jorden.

De sutto där i halvmörkret en lång stund och lyssnade och lyssnade, men de kunde icke uppfatta vad det sade, men så bäst de sutto där så stäcktes alla ljusen på en gång och dörren stängdes. Kattrina och Lisbett trevade sig fram till dörren men tänk, då var hon låst, vad skulle de nu taga sig till. De satte sig på en bänk, där fingo

4761

de sitta i två långa timmar och vänta i mörkret tills väktaren kom och öppnade dörren.

Då han såg Kattrina och Lisbett inne i kyrkan, undrade han hur de kommit in, för han hade nyckeln till kyrkdörren, då omtalade de allt för honom, och sedan för prästen, då blev pastorn betänksam och allvarlig och förklarade för dem, att det måtte ha varit de döda som höll sin julotta i kyrkan och att det var detta de skrämda kvinnorna hade fått bevittna.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Vid Sjöända vägskäl finnes en liten sten som är inhugget orden och numret, "Wila för 62."

Detta är gamle korpral Bärge som har inhugget detta i stenen.

Vid detta vägskäl skulle alla knekter sanlas när de skulle ut till tjänstgöring och när de skulle ut på kyrkopard, bröllop m.m.

Sjöända vägskäl är i Kråketorp i Asa.

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

Förr i tiden hade folket öknamn på varandra, det fanns icke många som fick ha sitt dopnamn, jag skall nämna några öknamn som användes i Asa. Grisanisse. Flintabock. Ferlassen. Biapiken. Salialalla. Murjonten. Torrdöparen. Nabbalante o.s.v.

och Kronb. met.

Småland
Norwidinge län

Åsa
1932

4761

1935. Prof. Carlsson
Åsabygd, Åsa

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Förr betraktade man frimurare som något riktigt
hemskt och ruskigt.

Om frimurare finnes det otaligt många sägner den ena
värre än den andra, man trodde fullt och fast att en
frimurare hade slutit förbund med den onde, och att de
sålde sig till den onde så att han fick komma och hämta
dem när den bestämda tiden var inne. Det påstås, att
frimurare sålde döda människor till hedningarna. Jag
skall åmtala här en liten skildring om frimurare, och
folkets livliga fantasi förr i tiden.

Frimurare hade ett frimureri, detta hus var röd-
målat med små fönster så att det var halvmörkt innuti
frimureriet, vita gardiner med röda händer på. Innuti
ffimureriet var ett stort vackert rum, när man gått
genom förstugan och kom in i rummet så fanns där en
fallucka i golvet strax intill tröskeln i rummets långt
framme stod ett rikt dukat bord med många läckra rätter
och fina dryckesvaror, frimurarna hade i källarväningen ~~mitt~~
mitt under falluckan plaserat en massa knivar med udden

4761

upp mot luckan. Det fanns icke någon inne uti frimure-
riet utan det där öde och tomt och dörren stod öppen
så att när någon hungrig luffare kom in i huset och såg
allt detta, läckra rätter och att det icke finnes någon
inne, stegar han in i förstugan och smyger sig försiktigt
in över tröskeln och in i rummet men nu kom han att
stiga på fallluckan och störtar ned i källarvåningen och
blev hängande på knivarna så var han spårlöst försvunnen
för yttervärlden, frimurarna passade på och stoppade in
honom i en tunna och skickade iväg och sålde honom till
hedningarna för en massa pengar.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

Hunahären var en ganska besvärlig sjukdom, som måste läsas bort. När någon fått hunahären var det allt bäst att han höll sig under tak, så att han icke gick under bar himmel.

Hunahären förhöll sig så, att det slog ut små ettriga kvesslor över hela kroppen, då måste man gå efter någon klok gunna, som kunde läsa bort det. Men hade någon järulv satt hunahären på någon gick det icke att bota det, utan järulen själv.

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

Den röda hunden var en besvärlig och långvarig sjukdom Även denna sjukdom kunde läsas bort med förutsättning att icke någon järulv satt röda hunden på den sjuke, då måste man söka upp järulen och söka övertala och göra upp med honom i godo, annars kunde den, som fått röda hunden till och med ~~Qd~~ om han icke fick någon hjälp i tid. Röda hunden förhöll sig så att huden blev rödplättig liksom riktiga brännsår det sved som eld när den sjuke rörde på sig.

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

I Skeppersta socken var en gumma som hette Karin, hon bodde på ett litet ställe som hette Danket, denna gumma hon kunde vad honville, hon botade svin och alla slags kreatur med sin trollmedisin och trolleri, t.ex. när en gris blev sjuk gick man alltid ned till Karin i Danket hon visste vad det fattades den sjuke grisen. Ibland lättade hon åra, hon skar grisen i svansen så att blodet skulle komma i omlopp, men ibland måste sjukdomen trollas bort och läsas bort. Hon tog en sax och klippte grisen i öronen och läste fadervår avit, sen blev grisen snart bra. Om ett kreatur blivit ormbitet så kunde Karin läsa bor det.

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

När Hågon fick ont i ögonlocken så att det svullnade eller kvesor så visste man att det var stolsteget man fått i ögat. Då måste man gå till Johannes på Nabben, som kunde borra bort det. Johannes bodde i Asaryd i Asa socken.

Stolsteget måste borraras bort med en nyckel och läsas. Den gamle Håkansson, som bodde intill Nabben hade fått stolsteget i ögat kom bort till Johannes och bad att han skulle hjälpa honom.

Håkansson fick sätta sig på en stol. Johannes tog fram en nyckel och blåste tre gånger i den, så gick han fram till Håkansson och började att borra i hans sjuka öga med nyckeln och läste, jag borrar jag borrar, vad borrar du efter frågade Håkansson, jo jag borrar bort stolsteget ur ditt öga och i denna nyckel och så fick han gå hem och förbida tiden tills hans sjuka öga blev friskt.

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Vårtor veta man lite till mans, att det är små otrevliga knutor att ha på fingrarna och på näsan.

Fick någon en vårta måste man gå till Johannes på Nibben han kunde taga bort den, han knöt bort vårtorna med en tråd, som han knöt om vårtan, när han knutit om tråden fick man icke se på tråden när man tog bort den, så skulle man gå baklänges ut ur stugan och kasta tråden över axeln, så att man icke såg vart tråden tog vägen, när detta var gjort, så försvann vårtan så småningom och visnade bort.

Smil
Norvidge 2d.

Asa om

1932

4761

Myrt. J. Carlsson
Asa

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

I Hille kvarn i Skeppersta socken hände det ibland att Näcken visade sig. När Näcken var god till sinnes kom han fram och satte sig på dammkanten och spelade, så att kvarnen gick så lätt att mjölnaren bara fick springa upp och ned i kvarnen och byta om säckar.

Men ibland hände det att Näcken var arg, då kom han promenerande ända fram till stämnet så att det fräste och brusade i vattnet, då var det bäst, att mjölnaren stannade kvarnen annars hade hon gått i spillror, då spelade Näcken stygga melodier.

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

En revorm var ej heller att leka med, den kunde sätta sig i ansiktet, på armar och var som hälst på kroppen. En revorm var en massa kvesslor som tätt intill varandra satt sig så att huden blev en enda ruva, eller ett sår, för denna revorm fanns icke någon annan bot för än att läsa bort den.

Ävenså detta kunde elaka människor sätta på varandra.

Håll hör till den mera vanliga sjukdommarna, men dess botemedel förr och nu äro mycket olika varandra, nu när någon får håll skall den gnidas bort med "masás" och dyligt, men förr i tiden var man mera bekväm av sig. Man rog reda på en hållhake sådan som timmerhuggare använder när de fäster ett timmerträd.

(ant. massage)

En hållhake är av järn, och så tog man en fil och filade på hållshaken så att man fick en matsked full med filspån detta tog han in på fastanes mage.

Det hände ibland att folk för i tiden blevo gastkramade.

Lisa på Nabben blev gastkramad i armarna en höstkväll när hon gick hem från gubbahålet som ligger i Ramqvilla socken.

Lisa gick genom skogarna och hem till Nabben, hon kände icke något förrän hon kom hem då började hon att må illa och fick kräkningar, så frös hon och ibland kallsvettades hon, till sist blev hon så sjuk och matt att hon icke förmådde röra sig.

När solen på morgonen därpå gått upp blev hon litet bättre, så att hon kunde tala hon visste icke hur det gått till eller var hon var någonstans när hon blev gastkramad men hon trodde att hon blev det när hon gick igenom skogen vid frommahålsbäcken där hade hon hört gaster skrika så illa, det syntes tydliga märken på armarna efter gästens fingrar. Det var svartblå ränder efter var finger. Johannes, Lisas man tog fram ett stycke bly och smälte det, han skulle se efter om det var en gäst som kramat henne. Han tog det smälta blyet som han hade i en skål

4761

så svängde han blyet tre gånger runt Lisas huvud och läste
te~~z~~ nu skall jag blotta denna gast som kramat dig o.s.v.
så hällde han blyet i en annan skål som var fylld med
vatten, när det smälta blyet kom i vattnet spridde det
ut sig, så när blyet var stelnat tog han upp det och un-
dersökte noga bitarna om det fanns någon gastabild i
blyet.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Johannes på Nabben låg på ryggen i sin säng en dag och vilade middag, det var soligt och varmt, dörren till stugan stod öppen bäst det var kom det in tre unga och vackra kvinnor, de kom i rad och gick på tvären så att de voro vända med ansiktet mot Johannes, de ställde sig framför den stora öppna spisen liksom för att värma sig. Johannes blev nästan litet förlägen vid denna syn han skulle tala till dem men han kunde icke få fram ett enda ljud, han tänkte resa sig upp men han var lam, han kunde icke röra sig ur fläcken. De tre kvinnorna stod en lång stund och såg bort till Johannes och smålogo åt honom, han hade aldrig i sitt äventyrliga liv sett en så vacker och underbar syn, som dessa kvinnor, de hade blå milda ögon, långt blondt hår som slingrade sig ned över deras skuldror och gick ända ned till deras nakna fötter i riktiga vågor.

När de så gick ut gick de även då på tvären men just som de kommit ut ur stugan löstes förtrollningen och Johannes återfick sina krafter han sprang upp ur sängen och såg ut genom fönstret som vette upp mot skogen, han fick

4761

se en skynt av de tre sköna kvinnor han nyss sett, men
nu sågo de ut på ett helt annat vis, deras vackra hår var
grått som måssa som växer på träden och så stripigt,
hela ryggen var borta de voro ihåliga som ett ihåligt
träd, det var bara ett skal som var så vackert, han för-
stod att det var tre 'skogsråvor' han sett.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—*—
33

Jörel och Järulv äro två skilda saker, en järel är en (järelld) varför den heter järelld är därför att man sveder vidjor när man gör eller hägnar järdesgård, alltså blev det en järel.

Men däremot Järulv har en helt annan betydelse, Järulv betyder djävul, man kallade ock vargar förr i tiden för järulvar, men var det däremot en människa som ingått förbund med den onde så att han kunde utföra onaturliga saker och ting, så var han en järulv. Jag fann en mycket gammal kättekes som gav mig lösning på detta, det stod i en bön att Gudi bevare oss för tråll, tomtgubbar, lövfnaskare järulvar och allt ont och farligt. Man kallade Björnen för lövfnasker förr, man trodde fast och säkert på troll och tomtar.

I Lanneskärvs kvarn fanns en sådan tomtgubbe förr, mjölnaren lade sig en natt på lur, han ville se hur tomten såg ut, när tomten på natten släppte kvarnen i gång, så satte han sig uppe i kvarnen på en säck och vilade sig, han var så trasigt klädd och såg så medtagen

ut att mjölnaren låg och ömkade sig över tomten, så på nästa kväll hade mjölnaren ställt ut ett helt fat med vit gröt och mjölk ett par nya traskor och kläder, låt det väl smaka och kläd dig väl skrev han på en lapp och lade vid fatet, så lade han sig på lur även den natten för att se hur tomtegubben bar sig åt.

Mycket ricktigt fram på natten kom den lille tomten framkrypande och fick se allt det goda som ställts fram till honom, han läste lappen och satte sig på golvet och åt sig grundligt mätt, så tog han på sig kläderna och traskorna, så stod han och vände och såg sig på sidorna en lång stund, så skrev han med ett kol på baksidan av lappen som mjölnaren skrivit, jag är en fin tomte jag behöver icke mala mera nu, så gick han och mjölnaren blev utan tomte, så går det.

Låt oss göra en liten överblick över det gamla Asa med omnejd.

Asa gård ligger som bekant är vid Asasjöns norra ände, där båkbyggnaden ligger och strax intill byggnaden finna vi en stor kulle som kallas för Odens kulle den är en tre meter hög och fyra meter i genomskärning, på kullen växer stora vackra lindar, på långt håll liknar den en riktig liten holme.

Öster om kullen står Asa kyrka och till väster ligger Asa gård, det är ett gammalt herresäte som ägts och bebotts av förnåmna adelssläkter, ända sedan ett femtiotal år tillbaka, då Greve Posse sålde Asa gård till tyskt bolag och därefter blev Hugo Stinners ägare till den gamla vackra gården, vars ägor gömmer på forntidens minnen av de gamla Asagudarnas tider. Om Oden och Odens kulle, i denna kulle är Guden Oden begravd med häst och rustning i nordvästlig riktning om kullen ligger hällebacken (helvetesbacken) här uppe på backen finnes många gamla gravar och en vacker gammal dommarering, det påstås att här uppe har varit galgplats och spöplats i

forna dagar. Nu är helashällebacke bevuxen med tät skog så att det är ganska svårt att finna de gamla fornsakerna. Vänder vi oss i nordlig riktning ser vi den stora slätten och långt borta ses Kråketorps by med en liten holme eller en trädgrupp ute på en åker det är Odens stall vi ser, Odens stall är en vädlig stenring som liknar en stenmur innom denna stenring är jord med gräsmatta som är bevuxen med björkskog, muren är cirka sjuttio meter lång och fyrtio meter bred, innersidan av muren är lodrät och lera struket i fogarna, det är en sägen som säger att mellan detta stall och Odens kulle finnes en underjordisk gång. En sägen säger att det skall vara en guldväg och en annan att det skall vara kopparväg, där på denna underjordiska väg skall Odens guldvagn ha gått, numera ligger den i Bråtasjön, väl gömd. Oden har än i våra dagar väl reda på sina tillhörigheter, han kan icke tåla att någon rör det som hör honom till, för ett sextio tal år sedan de byggde i Odenslund, så skulle de leta ut släta stenar i den så kallade "hodakrubban" (det är ett öknamn på Odens stall). Men fingo de lång näsa, det de murade upp på dagen så föll det ned på natten, så det var omöjligt att få stenarna att ligga still, de måste

4761

köra alla stenarna tillbaka till Odens stall.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—♦—
38

Söder om Asa gård ligger skomakareberget. Detta berg har fått namnet därför att under det trettioåriga kriget höll det sig en skomakare gömd i en gråtta som finnes i berget, innuti gråttan finnes en stenskiva som han använde till bord och en sten som han hade till pall.

I detta berg höll sig skomakaren gömd i trettio år, hans gunna eller fru bar mat till honom i en träbytta, hon låtsades att hon skulle ut i skogen och giva en kalv mjölk för att icke någon skulle misstänka att hennes man satt gömd i berget. För att låta höra sig när hon kom kallade hon på en kalv tre gånger i rad, då visste han vem det var.

4761

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40

Brudahall är ett torp under Asa gård, sitt namn har det fått av en förnäm aldelssläkt som vigts i Asa kyrka, när de voro på väg hem stannade brudföljet vid Brudahall och stego av sina hästar, Brudparet satte sig på en sten som fick namnet Brudpallen så kommo de till en flat sten med en liten förhöjning liksom en huvudkudde på denna sten lade brudparet sig och därefter fick stenen heta brudsängen, både hallen och sängen finnes kvar än vid Brudahall.